WIKIPEDIA

Kantona lingvo

La **kantona lingvo** (ĉine: 粵语; pinyin *yuèyǔ* aŭ 廣東話; *guǎngdōnghuà*, jyutping *gwong*[2]*dung*[1]*waa*[2]) estas grava ĉina lingvo parolata en Honkongo, Makao kaj la provinco de Guangdong. Estas 52.000.000 homoj en Ĉinio, kiuj ĝin parolas, kaj 71.000.000 en la tuta mondo. Parolanto de Kantono devas lerni la paroladon de Pekino simile disiga lingvo por ĝin kompreni. Oni aŭdas pli la kantonan ol la normĉinan en Nordameriko, ĉar la plimulto de ĉinaj enmigrintoj venis el pli riĉaj regionoj kiel Honkongo.

La temo de ĉu Yue estas lingvo en ĝia propra rajto aŭ dialekto de ununura ĉina lingvaro dependas de konceptoj de kia lingvo estas. Kiel la aliaj branĉoj de la ĉina, kiun Yue estas konsiderita dialekto por etnaj, politikaj, kaj kulturaj kialoj, sed ĝi ankaŭ estas konsideritaj klara lingvo pro lingvaj kialoj. Parolita la Kantona estas reciproke nekomprenebla kun aliaj diversecoj de la ĉina, kvankam komprenebla certagrade en ĝia skriba formo.

La areoj de Ĉinio kun la plej alta koncentriĝo de parolantoj estas la regionoj de Gŭangdongo kaj (orienta) Guanĝi kaj la regionoj de Honkongo kaj Makao. Ekzistas ankaŭ grandaj Kantona- kaj Taishanese-parolantaj malplimultoj eksterlande en Sudorienta Azio, Kanado, Aŭstralio, kaj Usono.

La kantona havas 6 tonojn.

kantona	
粵語	
Parolata en	Ĉinio, Malajzio, Singapuro kaj landoj kun elmigrintaj ĉinoj elvenantaj el la kantonparolanta regiono
Parolantoj	72 893 210
Denaskaj parolantoj	71 milionoj
Skribo	skribita kantona lingvo, kantonlingva brajlo, ĉina skribo
Lingvaj kodoj	
Lingvaj kodoj	
ISO 639-2	yue
ISO 639-3	yue
SIL	YUE (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=yue)
Glottolog	cant1236
Angla nomo	Cantonese
Franca nomo	dialecte cantonais
Vikipedio	

Enhavo

Nomoj

Historio

- Rilato al la klasika ĉina
- Qin kaj Han
- Sui
- Song, Yuan, Ming kaj Qing
- Mid al malfrua Qing
- 20-a jarcento

Vidu Ankaŭ

Eksteraj ligiloj

Nomoj

La prototipa uzo de la nomo "la Kantona" en la angla estas por la Kantona dialekto de Yue, sed ĝi estas ofte uzata por Yue kiel tutaĵo. Por eviti konfuzon, kiun akademiaj tekstoj povas voki la primaran branĉon de ĉina Yue, sekvi la Mandarin pinjino literumon, kaj aŭ restriktas "la Kantonan" al ĝia komuna uzokutimo kiel la dialekto de Kantono, aŭ evitas la esprimon "la Kantonan" entute kaj distingi Yue de Kantono aŭ Kantono-dialekto.

En la ĉina, homoj de Honkongo, de Makao, kaj kantonaj enmigrintoj eksterlande [kiujn klarigo bezonis] kutime anoncas al la Yuelingvo Gwóngdùng-ǔá [kʷɔ̌ːŋ tʊ́ŋ ǔǎː] (廣東話) "paroladon de Gǔangdongo". Popolo de Gǔangdongo kaj Guanĝi ne uzas tiun esprimon, sed prefere Yuht Yúh [jʏ̀t jʉ̩ː] (粵語) "Yue language". Ili ankaŭ uzas bahkǔá [pàːk ǔǎː] (白話) sur sia propra por plusendi al la Kantono-dialekto. Kutimas ankaŭ plusendi al Yuedialektoj en Guanĝi, kiel por ekzemplo en esprimo kiel "南宁白话", kio signifas la bakǔan de Nanning.

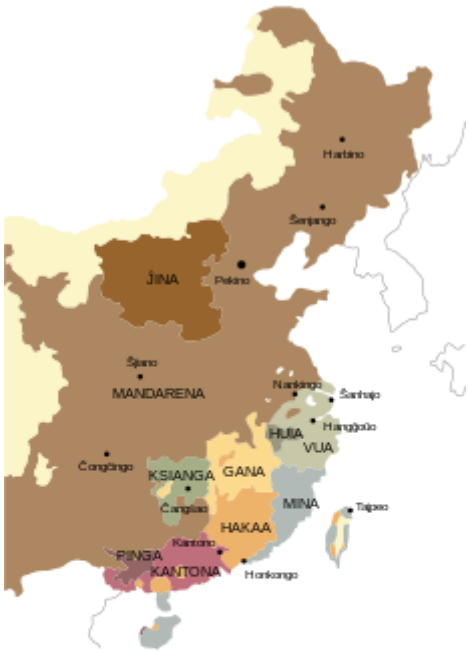

La ĉinaj lingvoj

- Mandarena - 836 milionoj (tuta mondo)
- Vua - 77 milionoj
- Kantona - 71 milionoj (tuta mondo)
- Mina (el kiuj Tajvana) - 60 milionoj
- Jīna (ofte grupigita kun mandarena) - 45 milionoj
- Ksianga - 36 milionoj
- Hakaa - 34 milionoj (tuta mondo)
- Gana - 31 milionoj
- Huia (ofte grupigita kun vua) - 3,2 milionoj
- Pinga (ofte grupigita kun kantona) - 2 milionoj

Mapo de la ĉinaj lingvoj

Historio

Rilato al la klasika ĉina

Ekde la elparolo de ĉiuj modernaj diversecoj de la ĉina estas diferenca de la klasika ĉina, karakteroj kiun post kiam rimis en poezio povas jam ne fari tiel hodiaŭ. Kelkaj lingvistoj konsentas al iom amplekso ke la Kantona estas pli proksima al klasika la ĉina en ĝia elparolo kaj iu gramatiko. Multaj poemoj kiuj ne rimiĝas en Mandarin, faras tion en kantona. La Kantona retenas guston de arkaika kaj antikva ĉino kaj tio estis studi antikvan kulturon de Ĉinio.

Qin kaj Han

En la Dinastio Qin ĉinaj trupoj iradis suden kaj konkeris la Baiyue teritoriojn, kaj multaj HAN-popolo komencis ekloĝi en la Lingnan areo. Tiu migrado gvidita al la ĉina lingvaro estanta parolita en la Lingnan areo. Post kiam Zhao Tuo fariĝis la Duko de Nanjueo fare de la Qin-dinastio kaj antaŭfiksita aŭtoritato super la Nanjueo-regiono, multaj HAN-popolo eniris la areon kaj vivis kune kun la Nanjueo-populacio, sekve influante la vivstilon de la Nanjueo-homoj same kiel stimulante la disvastiĝon de la ĉina lingvaro.

Sui

En la Dinastio Sui, Norda Ĉinio estis en periodo de milito kaj malkontento, kaj multaj homoj iradis suden eviti militon, formante la unuan amas migradon de HAN homoj en la Sudŝtatoj. Kiel la populacio en la Lingnan areo drame pliiĝis, kiun la ĉina lingvaro en la sudo konstrupreparis signife. Tiel la Lingnan-lingvo komencis evoluigi pli signifajn diferencojn kun centra ĉino.

Yueelparolo kaj vortprovizo estas tre similaj al la oficiala lingvo de la Tang-dinastio. Dialectologists kredas ke migrantoj kaj ekzilitaj oficialuloj de la koro de la Kromgusto alportis tei dialekton al Gŭangdongo. Malproksimeco kaj malefika transporto al Gŭangdongo kreis medion en kiu la lingvo restis plejparte sendifekta post kiam ĝi alvenis.

Song, Yuan, Ming kaj Qing

En la Dinastio Song, la diferencoj inter centra ĉino kaj Yue iĝis pli signifaj, kaj la lingvoj iĝis multe da nepartiano de tia alia. Tiu tendenco daŭris dum la Yuan kaj Ming dinastioj.

Mid al malfrua Qing

En la malfrua Qing, la dinastio ekzamenis periodon de mara malpermeso sub la Hai-jin. Kantono restis unu el la malmultaj grandurboj kiujn permesita komerco kun eksterlandoj, ekde la komercokomerca ĉambro estis establitaj tie. Therefore, kelkaj fremduloj lernis la Kantonan kaj kelkaj Imperiaj registaroficistoj parolis la Kantonan dialekton de Yue, iganta la lingvon superpopulara en Kanton-parolanta Kantono. Ankaŭ, eŭropa kontrolo de Makao kaj Honkongo pliigis la malkovron de la Kantona al la mondo.

20-a jarcento

En 1912, baldaŭ post la falo de la Qing-dinastio, revoluciaj gvidantoj inkluzive de Sun Jatsen renkontis elekti novan nacian lingvon por anstataŭigi la klasikan ĉinan. Mandareno Putonghua tiam estis norda dialekto parolita per la Mankurian oficialuloj. Multaj perceptis ĝin kiel "nepura formo" de la ĉina. La Kantona laŭdire perdis je malgranda marĝeno de la voĉdono al Putonghua, kvankam kelkaj historiistoj kontestas tion.

La populareco de Kantona-lingvamaskomunikiloj, Cantopop kaj la Honkongo kinoindustrio, ĉar kondukis al granda prokrasto de la Kantona por Ĉinio kaj la resto de Azio. Sur la Kontinento, la nacia politiko estas antaŭenigi Putonghuan. Dum la registaro ne malhelpas homojn de reklamado de loka kantona lingvo kaj kulturon, ĝi ne apogas ilin. Foje ekzistas novaĵoj de infanoj estante punitaj por parolado de kantona en lernejoj.

Vidu Ankaŭ

- Mandarena lingvo

Eksteraj ligiloj

- Lernu la kantonan! (http://www.cantonese.ca) Jen utila ligilo por lerni la kantonan (per la angla)

Elŝutita el "https://eo.wikipedia.org/w/index.php?title=Kantona_lingvo&oldid=6779421"

Ĉi tiu paĝo estis lastafoje redaktita je 21:10, 8 nov. 2019.

La teksto disponeblas laŭ la permesilo Krea Komunaĵo Atribuite-Samkondiĉe 3.0 Neadaptita; eble aldonaj kondiĉoj aplikeblas. Vidu la uzkondiĉojn por detaloj.